

PROLETAREC

ŠTEV.—NO. 1088.

CHICAGO, ILL., 19. JULIJA, (JULY 19,) 1928.

LETO—VOL. XXIII.

VSEBINA.

ČLANKI.

Vrednost socialistične naobrazbe.
Socializem vodi do bratstva, enakosti in socialnih pravic.
Revolucija in evolucija.
Tragedija v deželi polnočnega solnca.
To in ono o meščanskih političnih platformah.
Po usodnih streljih v narodni skupščini.
Cirkus političnih žonglerjev in šarlatanov.

IZ NAŠEGA GIBANJA.

Piknik soc. kluba na Syganu, Pa.
Razno iz Collinwooda.
O podpori stavkarjem v vzhodnem Ohiju.
To in ono iz Puebla.
Slov. zadrugam v Ameriki.
Prihodnja seja kluba št. 1 J. S. Z.
O podpori stavkarjem v vzhodnem Ohiju.
O delavskih razmerah v Conemaughu, in drugo.

Razno iz Clevelanda.
Račun razpečanih znamk J. S. Z.
Prispevki v podporo prvomajski številki.
Tiskovni fond za angl. prilogo "Proletarca".
Listu v podporo.
Agitatorji na delu.

RAZNO.

Podelitev državljanstva voditeljici pacifističnega gibanja.
Obsodba dveh delavskih voditeljev.
Važna najdba prazgodovinskih okamenin.
Kaj bi moral delavec znati (I. Molek).
Delavski pokret v Sloveniji (A. Vičič).
Slavnostni govor — Mark Twain.
Udarec pittsburskega sodišča v obraz delavstvu.
Gibanje za šesturni delavnik.
Nemški sodrugi za odpravo smrtnih kazni.
Smrtna kazen za sabotažo v Rusiji.
"Sveta vojna" v milwauški fari.
Odprava sužnosti v letu Gospodovem—1928.

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Published by Jugoslovenska Delavska Tiskovna Družba (Jugoslav Workmen's Publishing Co.) Izhaja vsak četrtak. Published Every Thursday. Naročnina (Subscription Rates): United States and Canada za vse leto (per year) \$3.00, pol leta (half year) \$1.75; Foreign Countries, za leto (per year) \$3.50; pol leta (half year) \$2.00.
Address: PROLETAREC, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill. — Telephone: ROCKWELL 2864.

IMENIK ZASTOPNIKOV PROLETARCA.

ARIZONA.

Lowell: W. Krall.

CALIFORNIA.

San Francisco: Peter E. Kurnick,
Joseph Koenig.

COLORADO.

Crested Butte: Ant. Slobodnik.
Pueblo: J. M. Stonich, Mary Hoče-
var, Fr. Boltezar.
Somerset: Anton Majnik.

ILLINOIS.

Chicago: Frank Zajc, Fr. Udovich,
Fr. Benchina, Chas. Pogorelec,
Anton Andres.
Gillespie: John Krainz.
La Salle: Frank Martinjak, Leo
Zevnik, Math Vogrich.
Mascoutah: John Biskar.
Nokomis: Steve Milavec.
Pullman: John Jereb.
Springfield: Jos. Ovca, John Gor-
šek.
Staunton: A. Avsec.
Virden: Frank Stempihar, Fr. Her-
sich.
Waukegan in No. Chicago: Frances
* Zakovšek, Frances Artach.

INDIANA.

Clinton: Christina Omahne.
Universal: Frank Juvan, Vinc. Ver-
hovnik.

KANSAS.

Arma: Martin Gorenc.
Gross: Anton Šular, John Kunstelj.
Mulberry: Joseph Pillich.
West Mineral: John Marolt.

MICHIGAN.

Detroit: R. Potočnik, Fr. Oblak, J.
Vitez, Jos. Klarich, Peter Kiso-
vec.

MINNESOTA.

Buhl: Max Martz.
Chisholm: Frank Klun.
Ely: John Teran.
Eveleth: Jacob Setnikar.

MONTANA.

Butte: Thrassi Otonichar.
Klein: A. Miklič.
Red Lodge: K. Erzenožnik.

NEW MEXICO.

Raton: J. Kopriva.

NEW YORK.

Gowanda: James Dekleva.
Little Falls: Frank Gregorin, Fr.
Petaus.

OHIO.

Bridgeport: Jos. Snoy.
Barberton: John Jankovich, Lov-
rene Frank.
Blaine: Frank Germ.
Cleveland: John Krebelj, Anton
Jankovich.
Collinwood: Lawrence Selak, J.
Božich.
Girard: John Kosin, John Tancek.
Glencoe: Ignatz Zlemberger.
Lorain: Fr. Ravnikar.
Lisbon, O.: J. Bergant.
Maynard: Andy Zlatoper.
Newburgh: Jos. Lever.
Neffs: J. Mauri.
Warren: Fr. Modic.
West Park: Paul Slabe.

PENNSYLVANIA.

Altquippa: Geo Smrekar.
Acosta: Geo Kristell.
Avella: Frank Bregar.
Bridgeville: John Henigman.
Bon Air: Peter Bukovec.
Braddock: John Rednak.
Crafton: Jacob Tomec.
Canonsburg-Strabane: Marko Te-
kavc, John Jereb, John Terčelj.
Conemaugh: Steve Zabriz.
Delmont: J. Paulich.
Darragh: Andy Berth.
Export: Jos. Britz.
Farell: Joseph Kramar.
Forest City: Frank Rataic, Tony
Zaic.
Greensboro: Tony Zupančič.
Hermintle: Anton Zornik.
Homer City: Andrej Obed, Andy
Simčič.
Jerome: J. Tursich.
Johnstown in okolica: Andrew Vi-
drich, J. Kobal, Ilja Bubalo.
Krayn: Louis Sterle.
Latrobe: John in Mary Fradel.
Lawrence: Louis Britz.
Library: Nick Triller.
Lloydell: Ant. Zalar.
Luzerne: John Matičič.
Muse: J. Lamuth.
Moon Run: Lukas Butya.
Morgan: J. Kvartič.
Park Hill-Conemaugh: Frank Pod-
boy, Adolf Krašna.
Pittsburgh: John Ban.
Rilton: Fr. Primosich.
Seanor: M. Krasovetz.
Vandling: Jos. Čebular.
Windber, Tony Strazišar.
W. Newton: Jos. Zorko.
Willock: John Koplenik.
Yukon: Jos. Robich.

UTAH.

Scofield: P. Zmrzlikar.

W. VIRGINIA.

Pursglove: Tony Intihar.

WISCONSIN.

Kenosha: Frank Zerovec.
Milwaukee: Jacob Rozic.
Sheldon: Ignac Kolar.
Sheboygan: Jake Rupnick, Ant.
Debeve.
Willard: Mike Krulc.
West Allis: Jos. Badelj.

WYOMING.

Cumberland: Louis Tlaker.
Diamondville: A. Z. Arko.
Frontier: John Strvašnik.
Rock Springs: Mrs. J. Jereb.
So. Superior: Fr. Grum.
Sublet: Fr. Lark.

Ako želi kdo prevzeti zastopstvo
za nabiranje naročnikov Proletar-
ca, prodajati Am. družinski kole-
dar, brošure in knjige, naj piše u-
pravištvu, ki bo poslalo potrebne
listine in informacije. Na tu prilo-
žene zastopnike apeliramo, naj sku-
šajo ob vsaki ugodni priložnosti pri-
dobiti naročnike temu listu. Prav-
zaprav je dolžnost vsakega sloven-
skega zavednega delavca agitirati
za njegovo glasilo Proletarce.

Ako je ime katerega zastopnika iz-
puščeno, naj se oglasi, da bomo po-
pravili imenik.

DEBS

HIS AUTHORIZED LIFE AND LETTERS

je knjiga, katero bi mo-
ral čitati vsak, ki razu-
me angleščino in se za-
nima za življenje in de-
lovanje tega velikega
človekoljuba in borca
za svobodo. Zelo pri-
merno darilo mladini in
odrastlim. Knjiga je
lično vezana in stane
\$1.20 s poštnino vred.
Naroča se jo pri Prole-
tarcu.

Ameriški Slovenci.

"AMERIŠKI SLOVENCİ" je knji-
ga, katero je izdala SNPJ. Je naj-
večja slovenska knjiga, kar jih je
dosedaj izšlo v Ameriki. Vsebuje a-
meriško zgodovino, zgodovino SNPJ,
in opise iz naselbin. Krasi jo mnogo
slik. Stane \$3.00

Poleg teh imamo v založbi mnogo
drugih knjig, med njimi tudi angle-
ške. Preglejte naš cenik. Naročila
naslovite na "Proletarce".

Beg iz teme.

"BEG IZ TEME" je najnovejša
knjiga, ki je izšla v naši založbi. Ob-
sega nad tri sto strani. Vezana v
platno stane \$1.75, mehko vezana
\$1.25. Vsebuje dela slovitih ruskih
pisateljev, kot so Gorki, Andrejev,
Čehov in drugi. Knjiga ima tudi več
življenjepisov ruskih pisateljev. Na-
ročite si jo!

Naročite za vašo mladino povest
"Jungle" (v angleščini). Stane ve-
zana \$1.20. Priporočamo v naroči-
tev tudi "King Coal". Cena \$1.20.
Obe je spisal socialistični pisatelj
Upton Sinclair.

PROLETAREC

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 1088.

CHICAGO, ILL., 19. JULIJA, (JULY 19,) 1928.

LETO—VOL. XXIII.

Upravištvo (Office) 2639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

VREDNOST SOCIALISTIČNE NAOBRAZBE

SOcialistično gibanje je hkrati tudi izobraževalno gibanje, kar moramo imeti vedno pred očmi. Prav to izobraževalno gibanje je tisto, kar dviguje socialistično stranko nad stranke kapitalizma.

Nobena stranka, ki želi, da ostane sistem tak, kakršen je, ne more želeči, da bi pričele misliti mase s svojimi lastnimi možgani ter pametno presojevati ekonomsko, socialno in politično vprašanje. Najboljša jamščina za nadaljni obstoj današnjega sistema je, če ostanejo izkoriščane mase nevedne in indiferentne.

Danes seveda ni več mogoče držati delavcev in farmerjev v takšni intelektualni temi, kakor za časa suženjstva in tlačanstva prejšnjih vekov. Kapitalizem potrebuje veliko število izurjenih, razumnih in inteligentnih delavcev, če noče zaostati v modernem procesu industrijske produkcije. Vse to pa zahteva gotovo stopnjo inteligentnosti in zmožnosti iniciative splošnega prebivalstva. In tako vidimo, da se pojavi v vsaki deželi z dvigom kapitalizma tudi časopisje, ljudske šole in ostali aparat ljudske izobrazbe.

Dočim je resnica, da želi vsak kapitalist — v kolikor pride v poštev kot delodajalec — da se njegovi delavci zadovolje z majhno plačo in skromnim življenjem, je vendar prav tako res, da žele kapitalisti, kadar pride do prodaje njihovih produktov, da dobe čim več odjemalcev med vsemi sloji prebivalstva. Na ta način vidimo, da se volja kapitalističnega razreda razdvaja med njim samim. Dočim zatirajo štrajke in pobijajo višje plače v svojih industrijskih podjetjih, pa istočasno podpirajo politiko, ki stremi za tem, da se dvigne splošni življenjski standard, vključivši življenjski standard delavcev.

Sam kapitalizem sili delavstvo k temu, da misli. Razumljivo pa je, seveda, da kapitalizem ne želi, da bi delavstvo preveč mislilo in o problemih, ki so za kapitalizem življenske važnosti. — Nekateri kapitalisti in intelektualni politični pristaši kapitalizma prav dobro vidijo te kontradikcije, ki druga drugo pobijajo. In tako vidimo različna stremjenja — nekatera teh stupidna in okorna, druga dokaj inteligentna in efektivna — da se vzdrži miselnost mas v go-

tovih mejah, da se obrne smer njihove pozornosti od temeljnih ekonomskih in socialnih vprašanj ter da se podminira njihovo zaupanje v njih lastno zmožnost kolektivne akcije, da se usmeri njihovo mentalno energijo k prizadevanju proti individualističnemu napredovanju (napredovanju posameznika) mesto k skupni borbi za medsebojno samoodpomoč.

Toda vse to, pa naj je še tako precizno zasnovano in izvrševano, ne more rešiti kapitalizma pred razsulom, ki se uresniči prej ali slej; pomanjkanje delavske izobrazbe pa lahko prepreči vzpostavljeno in etabliranje ekonomske svobode, socialne pravice in svetovnega miru. Emancipacija delavstva ne more nikoli nastopiti z izidom negativnega procesa; treba si jo je pozitivno priboriti.

Socializem ne bo sam prišel do eksistence; treba ga je vpostaviti vanjo!

Vzpostavitev in utrditev socializma med delavskimi masami, je naloga, ki čaka vse zmožne in misleče socialiste. In ta naloga je težka naloga; mnogo težja, kakor odprava suženjstva in fevdalnega tlačanstva ter strmoglavljenje aristokratskih in monarhičnih vlad. Pravimo, da je to težja naloga, kajti njen objekt ni prememba razredne vlade, temveč je njeno stremljenje to, da se stvari družbo brez razredov in kast. Težka je ta zadača tudi zato, ker je kapitalizem izbornejši organiziran kakor katerikoli drugi sistem. Tej nalogi pa se smemo z zaupnostjo poveriti, ker je sedanji moderni delavski razred mnogo bolj inteligenčen in samozavesten in kot tak mnogo bolj zmožen vsake konstruktivne akcije, kakor katerikoli revolucionarni razred pretekle zgodovine.

Mnogokrat se sliši, da je socializem neizogiben. Da, toda to še ne pomeni, da se bi socializem uveljavil, če ne bi bilo socialistov ali če bi socialisti ničesar ne storili v njegov prosep.

Sama izobraževalna aktivnost ne more ustvariti socialističnega gibanja, če ni pri roki tudi pripravnega materiala in pripravnih kondicij. Bilo bi nespametno propagirati socializem, če ne bi bilo delavskega razreda sedanjega modernega tipa. Toda, kjerkoli eksistira tak razred, pa je sistematično izobraževalno delo

neobhodno potrebno, kajti to je silna in močna avantgarda socialističnega gibanja in razmaha.

Glavna naloga socialističnih izobraževalcev je, da inspirirajo ljudstvo, da prične samostojno misliti. In baš tukaj je križišče, kjer gre do naša in komunistična pota vsaksebi. Smatrajoč, da mora priti do socialne revolucije po odloku "resolutne (odločne) manjšine", kakršno mnenje oni zastopajo, in ne vsled prosvitljene umstvene volje širokih mas, je njihova metoda radikalno različna od naše.

Če so socialistične težnje pravilne, ki strememo za razvojem demokratskega, socialnega in industrijskega sistema, ne pa za diktatorstvom katerekoli oblike, tedaj moramo tudi delovati v tej smeri. Zato mora biti pred vsem naše organizirano gibanje samo demokratsko v teoriji in praksi in se mora naslanjati na demokratsko mišljenje velikih mas, na katere naslovlja svoj apel.

Demokracija pa se ne odraža samo v volilni pravici. Kjer mase volijo, toda ne mislijo, tam imamo samo formo demokracije s substanco razredne vlade. Kar nam manjka, je zmožnost mas, da bi znale uporabiti politično in drugo mašinerijo v svoj lastni dobrobit. Naša velika socialistična naloga je, da pomagamo in učimo, da pridejo široke plasti ljudstva do pravega spoznanja, da jim z besedo in primerom dokažemo ter pripravimo do tega, da si bo delovno ljudstvo samo kovalo in varilo svojo usodo.

Naše ideje je treba popularizirati ter razširiti med narod, kar se vrši v prvi vrsti s pomočjo socialističnega tiska. Mi, slovenski socialisti, opravljamo to delo po naših najboljših močeh, dolžnost zavednih delavcev in predvsem sodrugov in naših zastopnikov pa je, da naročajo naša glasila in naše knjige.

Podelitev državljanstva voditeljici pacifističnega gibanja

Dne 30. junija t. l., je čikaško apelacijsko sodišče dovolilo državljanstvo Rozi Schwimmer, kateri je nižje sodišče odbilo njeno prošnjo.

Roza Schwimmer, znana madžarska pacifistinja, je imela svoječasno ministrsko mesto v Karolyjevi vladi. Sodnik nižjega sodišča ji je odklonil podelitev državljanskih listin na podlagi sledečega vprašanja in odgovora:

"Kaj bi vi storili, če bi bili bolniška strežnica v armadi Združenih držav ter bi videli sovražnika, ki hoče umoriti ranjenega vojaka?"

"Jaz bi posvarila ranjenca," je odgovorila Rosa Schwimmer, toda ne bi mogla umoriti druge osebe, in tudi če bi mogla s tem rešiti svoje lastno življenje."

Sodniku Carpenterju je bilo to dovolj, da ji je odbil njeno prošnjo za državljanstvo.

Dr. Harry F. Ward, podpredsednik Civil Libertis Union, komentira k temu: "Sodnik nižjega sodišča je stavil Rozi Schwimmer celo vrsto hipokritskih vprašanj, katerih odgovor ga ni zadovoljil.

Socializem vodi do bratstva, enakosti in socialnih pravic

Malo razveseljivo je dejstvo, da se večina unijskih voditeljev v Ameriki prav malo zanima za politične stranke in da jim je skoraj popolnoma vseeno, katera stranka je na krmilu. V svojem delu za organiziranje in unioniziranje delavstva, gledajo nekateri unijski voditelji na socialiste kot na sanjače, ki bi jih znali samo ovirati pri njihovem "praktičnem" delu.

Praktičnemu delavskemu voditelju pa ne bi vzelo baš mnogo časa, da bi prišel do spoznanja, — če noče tavati v temi in če smatra svoje delo za resno — da mora najti pot iz ekonomskega kroga, v katerem drži njega in njegove somišljenike njegov čisti strokovni unionizem, brez upa na kako boljše bodočnost.

Vsa stvar je zelo enostavna. Nihče noče in ne more zanikati dobrin, ki so si jih stekle unije za delavstvo. Nihče ne zanikuje materialnih pridobitev, ki so si jih stekli delavci s pomočjo svojih strokovnih organizacij. Nihče tudi ne more omalovaževati vpliva, ki ga izvajajo delavci, kadar nastopijo solidarno v masah za svojo samoobrambo.

Toda, ali je res tako težavno zapopasti resnico, da ekonomska borba nikakor ni izolirana in osamljeno vprašanje, temveč, da je tako odvisna od politične situacije, da je skoraj nemožne reči, kje se eno neha in drugo prične?

Tako imamo n. pr. zdaj borbo premogarjev, ki bijejo svoj boj na življenje in smrt. Med premogarji in urejenimi razmerami premogarske industrije stoje kapitalistični pobojniki in pristranski sodniki s svojimi "indžunkšni". Oni, ki zagovarjajo premogarske magnate, pravijo, da je resnični vzrok teh razmer v premogarski industriji, v preobilici brezposelnih premogarjev. — Recimo, da je temu res tako, toda v tem slučaju bi morala vlada z odločbami o delovnem času in vporabi strojev urediti razmere, da ne bi bila za vsako izpraznjeno mesto na razpolago po dva brezposelna delavca.

Vsled pomanjkanja delavcev med vojno so dali delodajalci delavcem nekatera koncesije. Ko pa so prišle volitve leta 1920, so industrijski magnati napeli vse svoje sile, da se izvoli administracija, ki jim bo dala svobodne roke v njihovih mahinacijah, da odvzamejo delavstvu še ono malo, kar so mu dali med vojno. In tako se je pričela velika proti-unijska kampanja odprtih delavnic, ki je razredčila vrste organiziranega delavstva ter reducirala članstvo Ameriške delavske federacije do ogromnega števila.

Bilo je v tej protidelavski kampanji, ko se je pojavila in razvila organizacija, znana pod imenom "kompanijskih unij". Nevednost na eni in strah pred nezaposlenostjo na drugi strani, je spravila na tisoče in tisoče delavcev v vrste teh bastardskih "kompanijskih unij". Ali mor-

da še kdo dvomi, na kateri strani so simpatije vlade? Oniisti žentleman, ki so tako radevoljno izdajali "indžunkšne" proti stavkujočim delavcem, isti sodniki, ki so s tako gorečnostjo izvajali postavo nad pravimi unijskimi delavci, so se preko noči izpremenili ter pričeli govoriti z velikim rešpektom o pravicah "unijskih delavcev" — če so bili slednji člani — kompanijskih "unij".

V tovarnah bombaža na Jugu, v tekstilni industriji Novoangleških držav in drugod je na stotisoče otrok šolske starosti, ki se mučijo s težkim delom, katero jih fizično in duševno ubija. Dobrodelne lige za varstvo otrok in Družbe za preprečanje otroškega dela niso mogle storiti ničesar, da preprečijo to zlo. Samo ena avtoriteta je, ki lahko prepove in ukine izrabljanje otrok za profite posameznikov. Ta avtoriteta je vlada, ki pa ni uzakonila še nobene postave v varstvo otrok, dočim je bil delavski amandment za ukinjenje otroškega dela poražen od skoraj vseh legislatur ameriške Unije.

Voditelji državnega in nacionalnega delavstva so končno spoznali, da so brez vladne pomoči in dobre volje vsa prizadevanja za doseg socialnih pravic brezuspešna in ničeva. Delavski voditelji, poslovodje velikih unij in predsedniki različnih bratovščin pridigujejo z vso resnostjo o važnosti delavske solidarnosti v borbi delavstva z delodajalci. V momentu pa, ko se tak delavski voditelj obrne od individualnega delodajalca k združenemu kapitalističnemu razredu, organiziranem v mašineriji vlade, že pozabi svoja gesla o solidarnosti in bratstvu ter pohodi vse, kar vodi do neodvisnosti, o kateri je malo prej pridigal organiziranemu delavstvu.

Socialistični nazori so zdravi nazori, o tem ni dvoma. Praktični socialistični delavski voditelji priporočajo delavskemu razredu, naj slednji deluje tudi v političnem življenju na istih principih solidarnosti in bratstva, kakor deluje v inđustrijskem življenju. Združeni moramo nastopiti proti organizirani sili kapitalizma v vladi, kakor je treba z združenim in vzajemno močjo nastopiti proti posameznemu delodajalcu ali tovarnarju.

Delavski voditelj, ki hoče vedeti, kam vodi njegovo vodstvo, se mora poslužiti baklje socializma na poti pravega bratstva, enakosti in socialne pravice!

Skrinja modrosti.

KAKO MOREŠ ZAHTEVATI, da bi bili ljudje boljši kot so, bolj značajni kot so, ako sam nisi! In pomni, človek se oblikuje že dolgo in še vedno ni to kar bi on rad da bi bil: Človek. To šele postane, tvoja naloga, tvoja dolžnost pa je, da pri tem procesu, ustvarjati sebe v človeka, pomagaš.

Revolucija in evolucija

Ali bo ruska vlada še nadalje poizkusila doganjati revolucijo, ali bo krenila v perijodo evolucije? Pravimo "evolucija", dasi vemo, da ne bo noben ruski oblastnik in vlastodržec izpregovoril te besede. Vsaka moč in sila je sužnja ideje, s katere pomočjo se je okrepila in ne more se ji javno odpovedati, čeprav so njeni notranji odnošaji do nje že dokaj razrahljani in omajani. Ideja je tako močna, da si dela sužnje iz svojih stvarnikov in nosilcev. Zato ne bo tudi noben oblastnik ruske revolucije, če sta mu ljuba oblast in življenje, nikoli izjavil, da se je v Rusiji revolucija umaknila evoluciji.

In vendar se suče zdaj v Rusiji borba okoli tega vprašanja. Vlastodržci v Rusiji še danes ne morejo prav zapopasti, kako so prišli v sedlo. Toda oni se niso popeli samo v sedlo, temveč so imeli tudi pogum, da so v diru pojezdili *pred državo*, da bi čim prej dosegli cilj komunistične proletarske države. Škoda je le to, da se tem smelim jezdecem noče posrečiti obdržati smer svojega divjega poezda, tako da dirjajo križem-kražem, od komunizma k državnemu kapitalizmu, od komune do kooperative, od preklica zasebne trgovine do njene zopetne dovolitve in spet do njene omejitve, od pritiskanja kmetov do njihove osvoboditve in do zopetnega tlačenja istih, od popolne osamosvojitve in odtujitve od ostalih zapadnih držav do zopetne snubitve zapadnih kapitalistov. Svoje mu cilju pa se niso pri tam niti za korak približali. Zato bi bil čas, da se zavedo, dokler popolnoma ne izgreše poti do svoje rešitve.

Revolucije malokdaj dosežejo svoj končni cilj, ker niso ničesar drugega, kakor reakcija proti reakciji. Njihova poglobitna moč je v destruktivnosti in podiranju, ne pa v konstruktivnosti in ponovnem grajenju. Čimdalje se upira reakcija vsakemu razvoju v državi, temprej se bo potom revolucije zamujeno dohitelo. Toda revolucije porušijo brez pomisleka stene državnega poslopja. In tako napoči trenotek, v katerem bi značilo nadaljevanje revolucije samomor, in ko je čas, nadomestiti revolucijo z evolucijo.

Če upoštevamo, kakšne velikanske ovire se postavljajo revoluciji na pot, bomo razumeli, da je proizvedla ruska revolucija ogromno delo že samo s tem, da je porušila in odstranila staro oblast, stabilizirala svojo nadmoč in nadvladje ter si pridobila mase s terorjem in propagando. *Toda ljudstvu ta revolucija ni prinesla svobode, temveč mu je vsilila samodržstvo, samo da zdaj v drugi obliki.* Stoletnega in stoletnega napredka, v katerem koraka ostali zapad pred Rusijo, ruska revolucija ni mogla dohiteti. Rusija more napredovati samo potom mirnega in natančno načrtanega razvoja.

Toda, kako naj najde pokret, ki si je nadel

za svojo nalogo, da ovekoveči revolucionaren princip, pot k evoluciji? Kako naj mož, kakršen je Stalin, ki bi želel — ne sicer z besedami, pač pa z dejanji — preiti k evoluciji, opravičiti to svoje dejanje, ne da bi mu očitali reakcionarstva? Dejstvo je, da je revolucionaren princip v Rusiji že dokaj omajan in Trockij ni govoril neresnice, ko je dejal, da marsikateri ruski voditelji ob slavnostnih prilikah prisegajo na 9. oktober in drdrujo svoje revolucionarne fraze kakor naizust naučene molitvice, v resnici pa so pretrgali do revolucionarnih principov vse odnošaje. Ideal je ostal v preteklosti in je že dokaj otemnel.

Nekaj časa se je zdelo, kakor da se bavi ruska vlada s potrebnimi ukrepi, da pripravi pot evolucionalnemu razvoju. To je dalo Trockijevi opoziciji oporišče, da se je izjavila za pripadništvo k čistemu in nekompromisnemu komunizmu. Toda boj Trockijeve opozicije ni bil boj za svobodo, marveč je bila to borba, kdo naj dobi moč za izvajanje *nesvobode* v svoje roke.

Naravno, da je bilo žalostno za temeljene principe boljše vizma, ko se je bilo treba odločiti, da se izroči gospodarski aparat v roke strokovnjakov. Razumljivo je tudi, da je vsled tega zatemnel marsikateri cilj, ki je lebdel pred očmi navdušenega komunističnega delavstva. Toda, kako naj se posreči deželi napredovanje v njenem gospodarskem oziru, če obvladuje vse tozadevne odredbe neznanje in fanatizem?

Kako in s kakšno coprnijo naj se prehrani ljudstvo dežele, kako naj se pričakuje od kmeta pridelkov za izvoz, kako naj se iztirajo davki, kako naj se napolnijo državne blagajne, če se vsakega kmeta, ki se gospodarsko dvigne, pritisne zopet z vso silo ob tla?

Kdor danes vztraja pri tej taktiki, ta ima pred očmi ruin in propad Rusije. Sovjetska Rusija je potisnjena za leta nazaj vsled dejstva, da je vlada prisiljena predpostavljati gospodarskim pridobitvam politično potrebo za dostitve revolucionarnih idej. Nihče ne more vedeti in povedati, če se bo ruski vladi sploh še posrečilo ubrati pot gospodarske, politične in umstvene evolucije.

Obsodba dveh delavskih voditeljev

Glavna voditelja New Bedford Textile Mills Committee, William T. Murdoch in Fred E. Beal, ki sta bila obsojena eden na 60 in drugi na 30 dni zapora, sta nastopila svojo kazen, ker apelacijsko sodišče ni uvidelo potrebe razveljaviti odlok nižjega sodišča. — Obsojenca sta obdolžena vodstva in organiziranja delavskega piketiranja in st bila obsojena, ker sta "kršila mir in red". Znižanje njune kazni jima je bilo odklonjeno, ker sta bila imenovana voditelja stavke. Murdoch je bil tekom stavke tekstilnih delavcev trikrat aretiran.

Tragedija v deželi polnočnega solnca

Evropsko časopisje je pričelo priobčevati serijo člankov, katere je dal časopisju Raold Amundsen, slavni polarni raziskovalec, ki je pred dvema leti preletel z Nobilevo zračno ladjo "Norge" Severni tečaj ter pristal v Nome, Alaske. Kakor omenjeno, je izročil Amundsen te članke časopisju v priobčitev preden se je podal na iskanje izgubljenih Italijanov, ker je najbrž slutil, da se več ne vrne. V teh člankih je rečeno:

"Nobile je prav takega tipa človek, kakor Mussolini: širokoustnež in teatralni junak. On je lahkomisljen, neresen, častihlepen in ignoranten. S takim voditeljem na čelu ni bilo skoraj drugega pričakovati, kakor da se bo ekspedicija "Italie" ponesrečila na ledu.

Nobile je skoraj uničil zrakoplov Norge na poletu preko Severnega tečaja, izjavlja nadalje Amundsen. Tako je ob neki priliki vzel krmilo iz rok strokovnjaka Oscar Wistinga ter je krmil zračno ladjo tako nespretno, da bi bila kmalu treščila ob led in se razbila. Da se ni zgodila že takrat nesreča, se je zahvaliti samo Riiser-Larsonu (izkušenemu zrakoplovcu in Amundsenovemu prijatelju), ki je brez vseh ceremonij odrinil Nobila na stran, prijel krmilo ter v zadnjem trenutku preprečil nesrečo.

Ko ob neki drugi priliki ni mogel spraviti rilca zračne ladje k tlom, je postal Nobile histeričen; pričel je jokati in s solzami v očeh je prosil moštvo, naj hiti na prvi konec zračne ladje, da jo tako tam s svojo težo obteži.

Preden so pričeli s poletom ladje "Norge" na Severni tečaj, je Nobile zahteval, da mu Amundsen in ostali norveški člani njegove ekspedicije prisežejo pokorščino. Norvežani so seveda odklonili to nesramno zahtevo, da bi priznali neizkušenim Italijanom njihovo superiornost nad seboj.

Amundsen je dobil vtis, da je Nobile otročji in da se hoče solnčiti v glorioli slave, ker je njegov mojster Mussolini hotel, da bi naredil s tem potovanjem propagando za fašizem.

Kljub temu, da je šest mesecev pred tem potovanjem Nobile komaj slišal o polarnih krajih, je hotel biti sedaj poveljnik mož, kakršen je bil Amundsen, ki je preživel trideset let v preiskovanju arktičnih in antarktičnih krajev!

Iz vsega tega je torej jasno razvidno, da je bil ta polet "Italie" velika komedija nerazsodnih, neizkušenih in neodgovornih ljudi, ki so hoteli velikopotezno zanesti v svet vseodrešujoči fašizem mesije Mussolinija. Žalostno je le, da se je izpremenila ta komedija v veliko tragedijo, ki je zahtevala dozda že toliko življenj rešiteljev, med temi Roalda Amundsena, ki je in ki bi še lahko mnogo koristil splošnemu človeštvu ...

To in ono o meščanskih političnih platformah

Če človek prečita politične platforme naših dveh "starih" strank, se nehote spomni govora Norman Thomas-a, ki ga je imel nedavno na pikniku socialistične stranke v Chicagu. Govorec o platformah meščanskih strank, je med drugim tudi dejal: — Republikanski in demokratiški politiki se trudijo v potu svojega obraza pri zansnovanju svojih platform, toda njih delo in trud ne velja temu, da bi bile te platforme kolikor mogoče jasne in razumljive, temveč obratno, da imajo čim več lukenj, skozi katere je možno smukniti, če bi jih kdo pretrdo prijel.

Naš govornik je imel popolnoma prav. Platformi obeh meščanskih strank sta prav taki, kakor ju je napovedal. Tako ima na primer demokratska stranka v svoji platformi "planko" o odpomoči farmerjem, ki je tako famozno sestavljena, da je ne bi pravilno razvozlati in razrešil noben Salomon. Eden starih ameriških političnih opazovalcev, ki je bil na obeh konvencijah, je izjavil:

"Noben inteligenčen in neodvisen volilec, ki bi hotel oddati svoj glas bodisi Hooverju ali Smithu na podlagi platform njunih strank, ne more ugotoviti, katera platforma je boljša za deželo. V resnici pa nobena ne pomeni ničesar in vsak volilec, ki ho hotel voliti enega izmed teh dveh kandidatov, bo moral pač svojo volitev bazirati na osebni rekord kandidatov."

Takozvani Power trust je prišel na obeh konvencijah izborna na svoje in ne bo prikrajan, pa naj zmaga ta ali oni. Dočim so preiskave v Washingtonu, D. C., dokazale in še dokazujejo, kako nesramno se je izrabljalo celo šolstvo in publiciteto, da se zavarujejo specialni privilegiji raznih kapitalistov, ki so na vse mogoče načine plenili ljudstvo, ni niti ta niti ona strankina konvencija izrazila svojega stališča napram tem korupcioniranim veleizkoriščevalcem. Boulder Dam in Muscle Shoals projekta sta danes prav tam, kakor sta bila pred sestankom obeh konvencij.

Isto je z "delavsko planko". Oboji, demokratje in republikanci, obljubujejo na konvencijah in pred volitvami delavstvu vse mogoče, toda, kadar je res čas kaj ukreniti v blagobit delavstva, ostane vse lepo pri starem, pa naj bo na vladi ta ali ona stranka.

Važna najdba prazgodovinskih okamenin

V bližini obale v državi Oregon so izkopali fosile ogromne kuščarice, ki je imela krila za polet. Kadar je bila ta žival v zraku z razprostrtimi krili, je morala biti velika kot srednjevelik aeroplan. Njeni ostanki so iz prazgodovinske dobe.

Kaj bi moral delavec znati

(Predaval Ivan Molek v Sheboyganu, Wis., dne 26. februarja 1928.)

(Nadaljevanje.)

Največja nesreča za delavstvo v splošnem je praznoverstvo. Pridigarji gole revolucionarne politike bi morali vedeti, da je ravno praznoverstvo največja cokla revolucionarne misli. Praznoverni ljudje so fisti, ki revolucionarje z največjim navdušenjem linčajo, če le morejo. In najboljše zdravilo zoper praznoverstvo je moderna veda. Vsak delavec, ki hoče biti napreden in revolucionaren, se bi moral zanimati za vedo. Res je, da nihče ne more zahtevati od povprečnega delavca, da bi objel vse vede, kajti to je nemogoče. To morda zmorejo le nekateri učenjaki, ki se samo s tem pečajo in od tega žive. Potrebno pa je, da delavec razume vsaj glavne principe onih znanstev, ki so zanj najdostopnejša in najkoristnejša.

Poglejmo v kratkih potezah, katero znanje je za delavca najpotrebnejše in najkoristnejše.

Prva, in kardinalna potreba vsakega delavca — in ne samo delavca, vsakega človeka — je, da pozna samega sebe, da pozna svoje telo. To je najpotrebnejše radi tega, ker od tega zavisi zdravje. Vsakdo je rad zdrav. Posebno pa mora biti delavec zdrav, če se hoče bojevati za boljše razmere in svobodo. Zdravje je prvi in najpomembnejši pogoj za napredek človeka in človeške družbe, torej tudi glavni pogoj zmogovite revolucije. Na pa treba, da bi moral vsakdo biti sam svoj zdravnik. Ako človek nevarno zboli, mora iskati zdravnika. Fakt pa je, da se delavec lahko obvaruje mnogih bolezni, če pozna svoje telo in ve približno, česa mu je treba in kaj mu najbolj škodi glede hrane, pijače itd. Telesna higijena je absolutno potrebna. Ako pa hoče delavec spoznati samega sebe, se mora poučiti o svojem organizmu. Čudno, kajne! Mnogi izmed vas se potrudijo, da pozna vsak delček, najmanjši vijaček in kolesček avtomobila, ki ga morda poseduje; kdor dela pri kakem stroju, se tudi mora potruditi, da pozna vse dele in proces stroja. Toda kako majhen, majhen odstotek ljudi je še, ki bi se potrudili, da bi razumeli vsaj glavne dele in procese najčudovitejšega stroja na svetu, ki je njegovo telo. Od vsakih 10.000 ljudi je morda eden, ki ve, kaj se natančno godi z jedjo, kadar jo požene po grlu in katere redilne snovi so potrebne za kri, mišice, živce, kosti itd. O samem procesu prebave bi bilo zelo zanimivo predavanje, ki bi trajalo lahko tri ure. Nič manj zanimiv je proces dihanja, proces kroženja krvi, proces delovanja živcev, proces zaploditve itd. Torej stvari, ki so takorekoč naše življenje — in koliko jih je, ki jih razumejo? Ogromni večini ljudi se komaj nekaj sanja o vsem tem. — Veda, ki nam vse to razloži, se imenuje fiziologija. Ta veda nam

pove, kako normalno delujejo vsi organi in deli telesa. Fiziologija nam pove na primer, da naše telo sestoji iz 28 milijard stanic in da imajo človeška pljuča 400 milijonov luknjic za sprejemanje zraka. To morda ni tako važno, a je kljub temu zanimivo. Druga, sorodna veda, anatomija, nas pa uči, kako je telo sestavljeno.

Ali bi škodilo delavcu, če bi se vsaj površno poučil o vseh teh resnicah? Ali ni potrebno, da vsakdo spozna samega sebe in si kasneje morda prihrani marsikateri dolar, ki ga izda za napačna ali ničvredna zdravila vsled svoje ignorance?

Kadar človek spozna samega sebe, je še malo spoznal. Zahteval bo pojasnila glede marsičesa. V zvezi s procesi živcev, krvi itd. je nje gova takozvana "notranja natura": temperament, čustvenost, miselni procesi itd. S temi vprašanji se bavi psihologija, ki je del — ali bi morala biti — fiziologije. In ko človek dobi vsaj deloma ključ do spoznanja samega sebe, je storil komaj korak. Pojavijo se mu nova vprašanja: odkod moj mehanizem, zakaj vse to? Odgovor, kolikor je že danes mogoč, dobi v biologiji ali znanosti o življenju. Biologija je ogromno polje, na katerem lahko vidiš, da je človek kot organizem le duplikat drugih organizmov: živalskih. Teh organizmov so našli do danes preko pol milijona. Kdor se seznani z biologijo, bo — če ima možgane na pravem mestu — kmalu spoznal, da je človek pravzaprav v končni analizi le ogromna zbirka stanic, živih stanic, ki si delijo med seboj delo in avtomatično opravljajo vse to, kar imenujemo življenje. In če pogleda, bo videl, da so vse živali zgrajene iz enakih stanic in fundamentalno na enak način; na zunaj so razlike, a v bistvu jih ni. Spoznal bo, da se je vse življenje razvilo iz najprimitivnejših organizmov, ki so enostaničarji; in gre še dalje, bo videl, da so v tem velikem procesu življenja vključene tudi rastline, ki so se razvile iz primordijalnih stanic. Vse organsko življenje na zemlji je podobno velikemu drevesu z mnogimi vejami in vejicami, toda z enimi samimi koreninami, ki segajo globoko v neorganski svet, iz katerega je življenje izšlo.

V procesu evolucije pa ni samo takozvana živa snov, iz katere se oblikuje toliko vrst življenja, temveč je tudi takozvana mrtva snov, ki pa ni mrtva, kajti bistveno mrtvega ni nič. Kdor se hoče poučiti več o teh vprašanjih, se mora seznaniti vsaj v glavnih principih s kemijo in fiziko. To sta vedi, ki povesta, iz česa in kako je sestavljena snov ali materija in kdaj je materija energija in obratno. Povesta nam, da je vsa materija sestavljena iz 92ih elementov ali prvin, elementi so sestavljeni iz molekul, molekule iz atomov, atomi iz protonov in elektronov, ti pa vsekakor izvirajo iz etra, ki je več in podlaga vsej snovi. Fizika nam tudi pojasni, katerim naravnim zakonom so podvržena vsa telesa od elektrona do največjega

solnca v vsemirju. Geologija nas uči, kako se je razvila in izpreminjala skorja naše zemlje. Če pa hočemo iti v zunanje svetove, se moramo zateči k astronomiji, ki je zelo mikavna veda tudi za amaterja, potrebuje pa znanje matematike in opazovanja s teleskopom. Z veseljem moram konstatirati, da poznam nekaj slovenskih delavcev v Ameriki, ki se zelo zanimajo za astronomijo. Rojak v Chicagu si je pred leti kupil teleskop za \$500. Delavec, ki žrtvuje toliko denarja samo za teleskop, mora imeti veselje za izobrazbo. Žal, da je še malo takih.

Vse te vede, ki sem jih vam doslej naštel, so prirodoslovne in med seboj v tesni zvezi ali sorodstvu; tako so zvezane med seboj, da se včasih izgubi meja med njimi (na primer med fiziko in kemijo). Znanje, ki ga nudijo te vede, je zelo potrebno za delavca. Potrebno je radi tega, ker mu lahko izbije bolezen praznovrststva iz glave. To znanje pa še ne zadostuje — ne za onega, ki hoče biti dober revolucionar.

Prirodoslovne vede nimajo navidez nič skupnega s socialnim vprašanjem ali celo s socializmom, kljub temu je skupnost. Naš revolucionarni prijatelj v Chicagu, Clevelandu, Pittsburghu ali kjer je že, vam prisega, da socialist prav lahko izhaja brez astronomije, geologije in biologije, pa prisega po krivem. Socialist — in delavec sploh — ki se zanima za te znanosti, spozna proces evolucije in to mu pomaga, da bo lažje razumel socializem, kajti socialistična znanost sloni na principu evolucije ali razvoja.

Kadar delavec, ki se uči po tem redu, enkrat spozna samega sebe in spozna življenje ter svet nature v malem in velikem, mora spoznati tudi človeško družbo, katere član je. Človeška družba je tudi organizem kakor je vsak posamezni človek organizem. Posameznik je zgradba stanic: manjših individualnih bitij; pravtako je človeška družba, človeštvo kot celota, zgradba stanic. Ljudje so te stanice, ki so odvisne med seboj za svoj razvoj, obstanek in napredek ter si dele delo — pravtako kot telesne stanice.

Logičen korak od prirodoslovnih je torej v socialne vede. Prva stopnica je sociologija. Ta nas uči, kako se je razvila človeška organizacija: družina, država, vlada, zakon, verstvo, gospodarstvo itd. Sem spada — ali bi morala spadati — tudi zgodovina. Zgodovina nam ni več le suhoparna kronologija dogodkov, vojn, vladajočih dinastij, pač pa mora biti globoka in pravilno opredeljena studija razmer, v kakršnih so živela razna ljudstva v vseh dobah svojega razvoja. Sociologija je potemtakem socialna anatomija in socialna fiziologija, ki nam analizuje telo človeške družbe, kolektivno življenje, in zgodovina mora biti uvod v te znanosti. Znati moraš, kako so se razvile in se še razvijajo razne institucije: družinske, politične, verske, kulturne itd.

(Dalje prihodnjič.)

POROČILA IZ SLOVENIJE

Piše Anton Vičič, Ljubljana.

(Dalje.)

Medtem, ko eni rušijo, se vidi, kako drugi z velikansko požrtvovalnostjo gradijo in delajo. V letih 1926—27 je stavbna zadruga "Stan in dom" zgradila ob Tržaški cesti lepo stanovanjsko kolonijo, o kateri se je že mnogo pisalo in ki zasluži, da se jo ponovno omeni. Ta kolonija ni samo v ponos zadrugne ideje in slovenske požrtvovalnosti, temveč je v ponos tudi mesta Ljubljane. Ista zadruga je zgradila tudi lepi koloniji na Viču in v Rožni dolini. Leta 1927 je bila zgrajena lepa in higijenično ter moderno urejena Delavska pekarna. Sam mestni fizik dr. Rus ji je dal zadoščenje, ker je izjavil, da je to prva pekarna, ki odgovarja v vseh ozirih sedanjim zahtevam tako mesta Ljubljane, kakor okolice. Žalostno pri tem je le, da baš pekovski delavci ne pojmujejo tega, z visokimi idejami združenega gibanja. Po primitivnem pojmovanju nekaterih hujskačev, bi bila ta pekarna šele takrat delavska, če bi jo lastovalo kakih pol ducata pekovskih pomočnikov, od katerih ne bi delavski pokret nikoli ničesar imel. Ker pa je ta pekarna last celokupnega, v konzumnih organizacijah organiziranega delavstva, je po njih mnenja "Kristanova" pekarna. Da nekateri res tako mislijo, je temu dokaz štrajk v tej pekarni leta 1927, in to kljub temu, da je načelstvo ugodilo vsem zahtevam pekovskih pomočnikov.

Niko Zupan, eden funkcionarjev živilske organizacije in predsednik krajeve organizacije v Ljubljani, je Korenu v obraz povedal: če ne morete dalje, pa likvidirajte in prepustite kapitalistom! Res, lep mož! Pripomniti moram še to, da se dela v Delavski pekarni po osem ur na dan, dočim delajo v drugih podjetjih večinoma po deset in tudi do štirinajst ur na dan. Je še mnogo dela, preden se bo ta sirovi material obdelal, da bo sposoben vsestranskega presojevanja sredstev, ki so in niso v korist delavskega razreda, in voditeljev, ki niso sposobni voditi delavstva do cilja h končni zmagi socialistične misli. Vse te okolščine in še mnogo drugih, katerih pa se ne da s par besedami razložiti, so zadruženike dovedle do tega, da so si ustanovili Zadržno ligo, ki ima namen, izobraževati delavstvo tudi v zadrugnem smislu ter uveljaviti ugled zadrugne ideje, da bo delavsko gospodarstvo dobro gospodarstvo in delavska politika dobra politika.

Delavstvo mora spoznati, da so današnje gospodarske krize posledica kapitalističnega gospodarstva in sistema. Konzumne organizacije in njih produktivna podjetja pa so namenjena v prvi vrsti dobrobiti delavstva in širokih mas.

Odkritje nagrobnika sodrugu županu Periču.

Rojakom in sodrugom bo gotovo še v spominu, ko sta kmalu po vojni obiskala Ameriko sodruga dr. Ljudevit Perič in Svetek, ki sta se udeležila washingtonske konference Dela, nakar sta obiskala tudi nekaj slovenskih naselbin. Smatram v dolžnost, da podam sliko tega zasluženega moža, dr. Periča, delavskega voditelja in bivšega ljubljanskega župana, ki ga danes že krije hladna zemlja. Socialistična stranka in delavstvo ga zelo pogreša.

V nedeljo, dne 13. maja 1928 je bil na ljubljanskem pokopališču pri Sv. križu odkrit nagrobni spomenik prvemu socialističnemu županu mesta Ljubljane, sodrugu dr. Ljudevitu Periču. Če kdo, se je

dr. Perič ravnal po lepem motu, ki je z zlatimi črkami vklesan na njegovem nagrobniku: "Ne samo, kar veleva mu stan, kar more, to mož je storiti dolžan!" Ob odkritju njegovega spomenika je izkazalo socialistično in tudi drugo delavstvo čast in spoštovanje pokojniku, ker se je udeležilo odkritja v ogromnem številu. Krasne vence so položili na grob socialistična stranka, mestno delavstvo, občinski svet ter Slovenska ljudska stranka. V imenu socialistične stranke je govoril občinski svetovalec sodrug Likar, ki je v krasnem in pomembnem govoru orisal delo in značaj pokojnega sodruga dr. Ljudevita Periča.

Sodruga Perič, ljudski župan in gerent mesta Ljubljane, je umrl dne 21. januarja 1926, ob desetih dopoldne, star jedva 41 let. Pokojnik je bil sin železniškega čuvaja v Borovnici in se je rodil dne 4. avgusta 1884. Gimnazijo je dovršil v Ljubljani, juridične študije v Pragi, nakar se je vrnil po promociji v Ljubljano, kjer je otvoril odvetniško pisarno. Med vojno je moral na rusko fronto, kjer si je nakopal bolezen, ki ga je po dolgem mučenju položila v prezgodnji grob. V ruskem ujetništvu se je prijavil kot zaveden Slovenec in Slovnan v dobrovoljski odred in kot dobrovoljec je odšel iz Rusije na srbsko fronto. V Niš je došel baš ob času, ko se je srbska vojska pomikala preko Albanije na Krf in v Italijo. V Italiji so doktorja Periča konfinirali in šele po dolgem prizadevanju se mu je posrečilo priti k srbski armadi na solunsko fronto, odkoder se je vrnil z jugoslovansko vojsko srečno nazaj v domovino.

Ljubljanskim županom je bil izvoljen pokojni dr. Perič dne 24. oktobra 1922 ter je županoval do razpusta občinskega sveta Ljubljanskega, dne 29. maja 1923. Sledil mu je gerent dr. Senekovič do novih občinskih volitev, ki so se vršile dne 3. decembra 1923. Takrat je bil sodrug Perič ponovno izvoljen za župana in je bil na svojem mestu do 10. maja 1924. Od dne 1. avgusta do 10. novembra 1924 je vodil, za časa Davidovičeve vlade, gerentske posle zopet sodrug Perič.

* * *

Županovanje sodruga dr. Periča je bilo naravnost epohalnega pomena, kar priznavajo tudi vsi njegovi politični nasprotniki. Do njegovega županovanja je vladala mestu liberalno-buržuazna oligarhija. Dr. Periča pa je izvolila Zveza delovnega ljudstva, ki se je ustanovila iz vseh socialno mislečih strank in ki je ob svojem prvem nastopu iztrgala vodstvo mesta Ljubljane iz rok liberalnih mogotcev. Zato ja datum 24. oktober 1922, ko je bil ljubljanskim županom izvoljen dr. Perič, zgodovinskega pomena, datum, ki je imel odmev po vsej državi in preko njenih mej, kajti Ljubljana je bilo prvo in edino mesto v Evropi, kjer so šle v sklenjenih vrstah v boj na istem pozitivnem delovnem programu vse socialne stranke, od krščanskih socialcev, do skrajno levih marksistov. Ljubljansko prebivalstvo je imelo zavest, da je bil izvoljen mestnim županom pravi mož iz ljudstva, mož širokega obzorja, velike naobrazbe in iskrenega socialnega čuta. Bil je socialni demokrat ter je tvoril s svojimi somišljeniki desno krilo stranke. Vse stranke, ki so stvorile to zvezo, so videle v dr. Periču svojega iskrenega prijatelja in pravičnega župana.

(Dalje prihodnjič.)

"BEG IZ TEME" je knjiga, katero je Proletarec izdal za vas. Vsebuje dela najslavitejših ruskih pisateljev. Naročite jo!

Po usodnih strelah v narodni skupščini

Pod tem zaglavjem priobčuje mariborska "Delavska Politika" z dne 23. junija članek, ki ga podajamo na tem mestu. Članek slove:

Plemensko buržoazna borba, ki se vodi v tej državi od prevrata sem, je z usodnimi strelji v narodni skupščini, katerih odjek se bo še dolgo, vedno tragičnejše in vedno odločnejše čutil v nadaljnjem razpletu notranje borbe, dosegla svojo krvavo, prekrvavo kulminacijo in vse, kar mora z neizbežno logiko slediti temu nepojmljivemu zločinu ene oligarhije, bo rodilo vsaj to dobro, da se bo vprašanje, ki se mora v interesu vsega jugoslovanskega naroda rešiti, končno vendar rešilo.

In to, če nas izkušnje človeške zgodovine ne varajo, gotovo ne v interesu one oligarhije, ki se je kot budistični bog vsedla na to črnavo in jo vzela v svoj absolutni in dedni zakup.

Če vse reduciramo na par besed, lahko rečemo, narodu v tolažbo, da nam to strašno stanje samo priča, da je jugoslovanski narod vsaj v toliko dozor, da zasluži, da je ta država vsaj relativno organizirana parlamentarna država ne azijska satrapija.

Kako sodimo o naših meščanskih in malomeščanskih seljaških strankah in o njihovi borbi proti strašnem, slepemu, vse upropaščujočemu hegemonizmu srbske oligarhije smo že ponovno povedali. Kot socialisti smo v borbi proti tem strankam in smo v borbi proti srbskemu hegemonizmu — proti temu hegemonizmu — naravno še bolj in še huje. Vemo, da so te opozicijske stranke v socialnem pogledu reakcionarne in če niso odkrito reakcionarne, so pa, kakor vse malomeščanske stranke, socialno nejasne, nestalne v svoji politični taktiki, trajno nedosledne. Temu pomanjkanju odrejane ideologije in metode, ki je lastna vsem malomeščanskim gibanjem, je v prvi vrsti pripisati gotove nedoslednosti Radičeve seljaške stranke. Nič manj pa tudi odurnemu početju srbske radikalne stranke, odnosno njenih vlad, ki so izrabljale težave zdaj te zdaj one prečanske stranke in jih jemale in metale iz vlade kot žoge, misleč, da jih bodo s tem oslabilе in razbile, medtem ko so na ta način le zamršile notranjo borbo do pobešenosti.

Vendar, čeprav smo v trajni borbi proti vsem meščanskim strankam, ker nas loči od njih cel svet, moramo priznati, da je v socialno in gospodarsko nerazviti državi razumljivo, da se mase, čeprav potom meščanskih in malomeščanskih strank, bolj in bolj dvigajo proti strašni oligarhiji in njenemu strašnemu režimu, ki ga hoče ta oligarhija opravičiti z besedo vele-srbstva, medtem, ko ji gre le za njene strankarske in porodične privilegije in kraje — razumljivo nam je, pravimo, če se te mase, ki jih vodi zaenkrat še podzavestni politični instinkt, dvigajo in pritiskajo na svoje voditelje, da zlomijo absolutistično strahovlado strankarske srbske oligarhije, ki se je postavila nad narodom in nad državo.

Ta srbska oligarhija je s svojim absolutističnim početjem upropastila državo gospodarsko in socialno; z njeno davčno politiko, s katero mora narod plačevati tudi njene strankarske volilne stroške, je upropastila obenem agrarstvo in kmete — pri vsem tem pa dosegla tudi to, kar ji mora srbski narod šteti v največje zlo — da se je sovraštvo proti njej pretvorilo v sovraštvo proti vsemu srbskemu narodu. To je morda eden njenih najtežjih zločinov in lek proti temu je sa-

mo v tem, da se srbski narod zbudi iz svoje apatije, da preneha biti pokorno orodje svoje buržoazije in njene radikalne stranke. V tem oziru čaka zlasti srbske socialiste veliko delo, ki ga morajo kot veliko delo začeti in razvijati.

Dva poslanca ubita, trije težko ranjeni, tajne sile še vedno na delu, opozicija je zapustila Beograd in parlament — to je logična aktivna v prvi desetletni bilanci groznega protinarodnega dela vladajoče buržoazije.

Delavstvo naj gre vase, naj strne vrste, da reši v tem metežu sebe in svoje pravo!

Cirkus političnih zonglerjev in šarlatanov

Na vseh straneh se pojavljajo glasovi, da bo bodoča predsedniška kampanja ena najbolj trpkih in grenkih kampanj iz leta 1844, ko se je vršila politična borba za prvenstvo med Clevelandom in Blainem. Demokratje imajo baje v skladiščih cele gore blata, s katerim bodo obmetali republikance z ozirom na njihovo korupcijo, ki vpije do neba, odkar so republikanci v sedlu. Republikanci pa seveda tudi ne bodo hoteli ostati demokratom ničesar dolžni, in tako se obeta lepa komedija. Delavstvo bo imelo tekom bodočih štirih mesecev lepo priliko, da odpre svoje oči in ušesa, da spozna in vidi te narodove besedni e v pravi luči.

Zdaj je poglavitna skrb managerjev obeh strank, kako financirati kampanjo, ne da bi ljudstvo vedelo, odkod prihaja denar. Navadna subskripcija med republikanskimi in demokratskimi volilci ne more nikoli pripraviti takih ogromnih vsot, kakor so obema kampanjama na razpolago.

Voditelji obeh strank delajo vse, kar morejo, da izlečijo rane, ki sta jih pustili zadnji konvenciji. Razočaranim se delajo obljube na levo in desno, kajti te še najmanj stanejo, in prav tako se bo tudi poskrbelo, da ne bo v tem poletju nikjer primanjkovalo band, bobnov in pozavn pri paradah, s katerimi se da tako lepo hipnotizirati ameriško ljudstvo.

Udarec pittsburskega sodišča v obraz delavstvu

Sodnik Gray na pittsburskem sodišču je zadal nadaljni udarec v obraz organiziranega delavstva v obliki prepovedi, ki določa, da se uradniki United Mine Workers lokala ne smejo vmešavati v operacijo pre-mogorova Treveskyn, ki je last neunijske McClane družbe.

Papagaj pravi

Ne, za socialiste jaz ne glasujem. Kdo pa bi nam delo dal, če bi bili oni izvoljeni! Republikanci vsaj skrbе, da imamo de-lo!

ZBIRKA MARK TWAINOVH SATIR

Slavnostni govor.

Za "Proletarca" poslovenil A. Šabec.

(Sestanek Amerikancev na proslavi 4. julija v Londonu.)

Cenjene dame in gospodje: Zahvaljujem se vam za komplimente, s katerimi ste me pravkar počastili, in da vam izkažem svojo hvaležnost, vas ne bom mučil z mnogimi besedami. Prijetno je proslavljati ta dan na tako lep in miren način, na tej stari materi zemlji, ta dan obletnice eksperimenta, ki ga je rodila vojna z upravo to deželo pred mnogimi leti, vojna, ki nas je naučila spoštovati naše dede in prednike. Moralo je preteči skoraj sto let, predno so spet zavladali pristrčni in prijateljski odnosi med Angleži in Amerikanci, toda končno je vendarle zavladalo to prijateljsko stanje. Velik korak je bil napravljen tedaj, ko so se pričeli nesporazumi izravnati z arbitracijo, mesto s kanoni, kakor prej. Drugi velik korak je bil storjen s tem, ko je Anglija adoptirala naše šivalne stroje, ne da bi si prilaščala izuma istih, — kot običajno. In zopet nadaljni korak k temu medsebojnemu prijateljstvu je bil dosežen, ko je nedavno Anglija importirala naše železniške spalne vozove. In zadnjič se je moje srce topilo radosti in veselja, ko sem bil priča, kako je neki Anglež naročil v baru naš ameriški sherry — in to iz popolnoma proste in svobodne volje! — pa ne samo to, temveč je — kar svedoči o njegovih izbornih razvitih možganih — opomnil točaja, naj nikar ne pozabi dodati napoju jagod. Z našim skupnim poreklom, s skupnim jezikom, s skupno literaturo, s skupno vero in — skupno pijačo, kaj nam torej pri vsem tem še manjka, da scementiramo za večno skupaj ta dva naroda z vezmi pravega bratstva?

Doba, v kateri živimo, je doba napredka, in naša dežela je napredna dežela. Velika in slavna dežela, — dežela, ki je producirala Washingtona, Franklina, William M. Tweeda, Longfellowa, Motleyja, Jay Goulda, Samuel C. Pomeroyja, zadnji kongres, ki nima sebi enakega (v nekaterih ozirih), in armado Združenih držav, ki je v osmih mesecih premagala šestdeset Indijancev, in sicer na ta način, da jih je preganjala do smrtne utrujenosti, kar je — Bog ve, da res! — vse-kakor boljše kakor pa necivilizirana moritev. Mi imamo kriminalni porotniški sistem, ki prednjači vsem drugim na svetu; edina težava pri tem je ta, da je težko najti kar meni nič, tebi nič vsak čas dvanaest porotnikov, ki ne znajo ne čitati, ne pisati. Dalje moram pripomniti, da imamo v našem pravosodju tudi plemicijo blaznosti, s katere pomočjo moré izbegniti vešalim i sam Kajn. Mislim, da lahko rečem, in rečem s ponosom, da imamo nekatere legislature, ki so več vredne kot katerekoli druge legislature sveta.

Omeniti moram tudi naš železniški sistem, ki nam dovoljuje živeti, dasi bi storil lahko obratno, ker je on naš gospodar in imejitelj. Lansko leto je ta železniški sistem uničil s kolizijami samo tritisoč in sedemdeset življenj, sedemindvajset tisoč in dvestošestdeset pa jih je ranil in poškodoval, ko so vlaki povozili na križiščih brezglave in nepotrebne ljudi. Železniške družbe pa so resno obžalovala teh trideset tisoč ponesrečenih ljudi in so šle v svoji dobrosrčnosti celo tako daleč, da so plačale nekaterim teh odškodnino — in

sicer prostovoljno, kajti — samo ob sebi umevno — niti najzabitejši od nas ne bo trdil, da imamo v naši deželi sodišče, ki bi moglo tako nizko pasti, da bi uveljavilo zakon napram železniški kompaniji. Toda, hvalabogu, železniške družbe so milosrčno disponirane in same vedo, kaj je prav. Tako mi je naprimer znan primer, ki me je takrat zelo ganil. Po taki železniški nesreči je poslala družba domov v košari ostanke nekoga daljnega mojega sorodnika, s pripombo: "Sporočite, kako visoko ga cenite — in vrnite košaro!" Kaj more biti lepšega in veličastnejšega, kakor je ta velikušna gesta?!

Toda jaz ne morem stati tu in vam govoriti celo noč. Ampak upam, da ne boste zamerili človeku, če proslavlja nekoliko svojo deželo na ta velik praznik, četrti julij. Zdaj je pravi in legitimni čas, da razvijemo zastavo orla. Dovolite mi, da izrečem samo še eno besedo hvale, in sicer to: Mi imamo obliko vlade, ki ne favorizira nikogar in daje vsakemu enake možnosti. Pri nas se nihče ne rodi s pravico, da bi gledal od zgoraj nizdol na svojega soseda. S tem se naj tolažimo tisti izmed nas, ki nismo rojeni grofje.

Gibanje za šesturni delavnik

V nekaterih stavbinskih strokah in v industrijah za izdelovanje oblek v New Yorku in Chicagu je že uveden petdnevni delavni teden, zdaj pa se je pojavilo med unijami železničarjev gibanje za šesturni delavnik. — Kot vzrok za krajši delavni dan se navaja, da je delo odpremljanja vlakov neobičajno težko in naporno, in motivira se tudi mnenje, da bi se z uvedanjem šesturnega delavnega dne zmanjšalo mnoge nesreče, ki nastajajo zdaj mnogokrat vsled pogrškov preko mere utrujenih in izmučenih železničarjev. Pokretu za šesturni delovni dan se je pridružila tudi "Brotherhood of Railroad Trainmen", ki je ena najjačjih železničarskih unij v Zdr. državah.

Nemški sodrugi za odpravo smrtne kazni

Nova nemška vlada, kateri načeljuje socialist Hermann Mueller, bo delala z vsemi silami na to, da se odpravi v Nemčiji smrtna kazen. Dasi je vsaka smrtna kazen ogabna, nečloveška in barbarska, velja to posebno za način kaznovanja v Nemčiji, kjer še vedno rabijo sekuro za obglavljanje, kakor v srednjem veku. S sekuro obglavljajo obsojence po vsej Prusiji; izvzeto je Porenje, kjer opravlja ta grozni posel giljotina. Tnalo, na katero mora leči obsojenec, je dolgo šest čevljev ter prekrito z rdečim suknom.

Smrtna kazen za sobotažo v Rusiji

V Moskvi se je vršila velika obravnava proti 50 Rusom in trem Nemcem, ki so bili obtoženi sabotaže v rudniku v donski pokrajini. Enajst Rusov je bilo obsojenih na smrt; Nemci, ki so bili zaposleni kot inženirji v dotičnem rudniku, so oproščeni. Proces je trajal več tednov in sodni dvor se je posvetoval 48 ur, preden se je zedinil za kazen.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

PIKNIK SOC. KLUBA NA SYGANU, PA.

SYGAN, PA. — Soc. klub št. 13 priredi piknik v nedeljo, dne 29. julija. Piknik se vrši na vrtu pri dvorani društva Bratstvo št. 6 SNPJ. Začetek točno ob enih popoldne. Vstopnina prosta. V slučaju slabega vremena se vrši zabava v dvorani. Ves prebitek gre klubu v agitacijske svrhe, kajti potrebuje se moralna in materialna podpora vseh zavednih delavcev. Zato vljudo vabimo vse klube in društva, kakor tudi vse občinstvo v bližnji okolici, da nas posetijo omenjenega dne. Želimo tudi, da ostala društva ne prirejajo zabav dotičnega dne, temveč naj pridejo na Sygan na ta lep in zabaven piknik. Kakor vedno, tako bo tudi zdaj vse najboljše preskrbljeno za postrežbo in vsakovrstno zabavo. — *Frank Ursitz*, tajnik.

RAZNO IZ COLLINWOODA.

Drama št. 2, odigrana dne 1. julija na seji Združenih bratov št. 26 SSPZ.

Glavni aktor Jernej Hafner, ki se je povrnil iz Strabane v Collinwood. Torej Jernej, poslednji Mohikanec — slovenski komunist, je na seji, predlaga, podpira in dela "spiče". Potem je sprejet kot novi kandidat v društvo.

Vprašanja??? Kdo ga je predlagal? Saj vendar ni bil po nikomur predlagan! Tudi se ni vršilo tajno glasovanje o sprejemu. Well, well, pa menda ni vsa stvar sorodna oni pri druš. št. 131 SNPJ., ko se je šlo za sprejem Frank Charles Novaka-Bartuloviča. Jernej je napravil tudi govor, v katerem je dejal, da SNPJ. propada, ker meče ven dobre člane!!! Tudi Bostičev Bostič je nekaj takega pravil na konvenciji SSPZ. Ker Jernej noče biti izbačen, je preje "pobegnil", kar je znak njegove velike "pogumnosti". Komunist pa je Jernej res tak . . .

Pri SNPJ. je bil za kazen suspendiran, kot smo brali v glasilu, ker je veliko zaječel in veliko lagal ter kradel poštenje svojim bratom. Če bi Jernej to napravil kakemu komisarju v deželi sovjetov, bi se danes zdravil v Sibiriji, ali pa bi ležal kje na mirodvoru. Torej SNPJ. je vendarle tolerantna in U. S. A. še ne dovoljuje, da se bi ljudi pošiljalo v Alasko po zdravje. — *Zastor*.

PRIHODNJA SEJA KLUBA ŠT. 1 J.S.Z.

CHICAGO, ILL. — Prihodnja seja kluba št. 1 se vrši v petek 27. julija. Na sporedu bodo razprave o mnogih važnih rečeh, izmed katerih ene so bile odložene od prošle na to sejo.

Privedite s seboj somišljenike, da pristopijo v klub. Smo v letu kampanje, ki zahteva več aktivnosti od nas vseh. — *P. O.*

SODRUGOM IN SIMPATIČARJEM V DETROITU.

DETROIT, MICH. — Prihodnja redna seja kluba št. 114 JSZ. se bo vršila v Woodman's Hall, št. 42 Victor Ave., Highland Park, in sicer v petek, 27. julija ob 8. zvečer.

Jože Mentoni, tajnik.

O PODPORI STAVKARJEM V VZHODNEM OHIJU.

GLENCOE, O. — Že velikokrat ste čitali o bedi premogarjev v stavkovnih okrožjih, zato vam tužne slike ne bom ponavljal. Kar je tukajšnji pomožni stavkovni odbor mogel storiti, je storil. Odborniki so se resnično potrudili, da je bilo delo izvršeno najboljše in podpora pravično razdeljena.

Dne 29. junija je podpisani, ki je predsednik pomoznega odbora, prejel od predsednika SNPJ. V. Cainkarja vsoto \$500, ki je bila razdeljena, kakor prejšnje, stavkarjem in njihovim družinam. To pot je bila poslana tajnikom sedemnajst društev SNPJ., da jo sami razdele med potrebne. Poleg čekov so bile priložene pobotnice, da jih podpišejo in vrnejo.

Nekateri tajniki so potem vpraševali, čemu jim nismo poslali več. Ni bilo mogoče, kajti ta društva imajo na 1200 članov, v mladinskem pa okrog 600. Razdelili smo vsoto enakomerno. Ko to pišem, imamo od tega fonda še \$50, ki so na First National banki v Bellaire, O.

V imenu prejemnikov se vsem prispevateljem za pomoč iskreno zahvaljujemo.

Nace Žlemberger.

TO IN ONO IZ PUEBLA.

PUEBLO, COLO. — Kar se tiče političnega življenja med Slovenci v tem mestu, je bolj na ničli. Le mala skupina rojakov se zaveda, da se razmere izboljšujejo samo ako delaš za tak cilj. Delavci so prezirani, zapostavljeni, stotisoče je brezposelnih, govorimo o krizi in jo občutimo vsepovsod — delavske množice pa so kljub temu brezbrizne.

Smo v letu predsedniških volitev in se kregamo radi Smitha in Hooverja, pa če prav bi lahko vedeli, da so njuni kampanjski ravnatelji milijonarji ali pa zastopniki milijonarjev. Morda se bomo do volitev kako spametovali. Pri nas so znaki še slabi — a vendar upamo na boljše v vseh ozirih.

Kulturno životarimo. Nedavno je priredil dramatični klub Zora program. Ime znači, da bi imelo to društvo delati na prosvetnem polju. Ampak ime je ime, dejanja pa so druga stvar. Priredba je bila mešanica pugilističnih in koncertnih točk. Rokoborba, potem junak, na njegovih prsih kamen, in nekdo tolče po njemu s kladivom. To ni vzgojni program in zato nisem posetil priredbe. Zelo bi želel, če bi naši vodilni člani takih društev vpoštevali, da se napredka s takimi "programi" ne pospešuje.

Veselic ne manjka, in divjaštva tudi ne. Pretepi se množe, in če se bodo nadaljevali, bo tudi naša naselbina dobila balkanski sloves. Pamet ljudje, pamet, če želite sebi in narodu dobro.

Delavec rabi zabave, rabi je večkrat in mnogo. Toda treba je zmernosti, treba je treznosti in razuma, da je zabava res zabava. Ruvarenje, prerekanje ter spopadi niso zabava. Ne rečem, da so pri nas vsi ljudje taki kakršni ne bi smeli biti. So dobri in slabi kot povsod. Je pa krožek, kateremu prehajajo rabuke v navado. Tako pokvarijo zabavo vsem. Upam, da homo v stanju odpraviti vsaj to hibo. Upam tudi, da bom včasih lahko poročal kaj bolj veselega iz naše zapadne "metropole".

Frank Boltezar.

Slovenskim zadrugam v Ameriki

"Slovenska delavska zadruga zveza" v Clevelandu (Collinwoodu) obhaja letos petnajstletnico, obstoja, in ob tej priliki bo izdala tudi posebno publikacijo v obliki revije, ki bo vsebovala članke ameriških slovenskih pisateljev, izčrpek zgodovine naše zadrugne zveze ter slovenskega združništva v Clevelandu v splošnem, kratek pregled slovenskega združništva v Ameriki in v starem kraju kakor tudi članke o svetovnem združnem gibanju. Ta revija bo ilustrirana.

V svrhu, da bo nudila čimboljši pregled združništva med ameriški Slovenci, prosimo tajnike ter druge funkcionarje naših združnih ustanov v naselbinah, da stopijo v pismene stike s podpisanim. Zanašamo se, da se na naše vabilo gotovo odzovete. Ape-liramo tudi na vse druge rojake, ki se zanimajo za združno misel, da nam pomagajo pri tem delu.

Za publikacijski odbor S.D.Z.Z., Jos. F. Durn, 16721 Waterloo Rd., Cleveland, O.

KNIŽNICA PRENEHA ZAČASNO S POSLOVANJEM.

SHEBOYGAN, WIS. — Tukajšnja Ljudska knjižnica preneha z izposojevanjem knjig za dobo dveh mesecev, in sicer julij in avgust, in to vsled tega, ker v tem času ni povpraševanja po knjigah. — S prvim septembrom pa začne knjižnica spet izposojevati knjige. Toliko v blagohotno naznanilo.

John Miklich.

RAZNO IZ CLEVELANDA.

COLLINWOOD, O. — V Clevelandu, Collinwoodu, Euclidu in Newburghu je letos tekma piknikov. Vsako nedeljo jih je kakih pet ali šest, in bilo bi jih še več, ako bi jih bilo kje prirejati.

V nedeljo 8. julija je imela clevelandska Socialist Party svoj piknik na 14711 Lake Shore Blvd. Med drugimi sta govorila tajnik organizacije s. Willerd in socialistični kandidat za gubernerja s. Sharts. Piknik je bil še precej dobro obiskan.

Klub št. 49 JSZ. letos ne bo imel izleta, ker smo se prepozno spomnili radi prostora. Še pač obračamo bolj počasi, kakor se je Bog, ko je plesal. Pravijo, da se je obrnil enkrat vsake tri leta.

Klub št. 49 je prejel obvestilo, da naj prispeva v kampanjski sklad \$50, in ker jih ni bilo v blagajni, je šel sodrug Lovrenc Selak naokrog ter pridno zbira predpisano vsoto. Upati je, da bodo sodrugi ter drugi rojaki z njim sodelovali ter pripomogli, da bo vsota čimprej skupaj.

Kot ste svoječasno čitali, imajo Hčerke ameriške revolucije precej odličnih profesorjev ter drugih intelektualcev na črni listi, med njimi tudi rabija Sil-verja. Nekaj naših žena pa so dale na črno listo več naših delavnih mož. Ako je kateri izmed njih predlagan za kako delo v naših prosvetnih organizacijah, in če ni navzoč, pa ti vstane hči naših naprednih organizacij in zadiktira: "Ta pa ne bo, ne dokler bom jaz tukaj!!!"

Kaj so ti možje storili tako hudega? Malo so večasi podebatirali, in nekaterim našim ženam se to ne dopade. Ker pa so marljive in se privadijo marsičesa, se bodo enkrat tudi debatam. Potem jih ne bodo jemala za kreg in se bodo tudi one udeleževale debat, kakor se jih doma.

Klub št. 49 bi potreboval več žensk, ki bi sodelovale pri njegovem delu, pomagale v agitaciji za večanje članstva, pri širjenju števila naročnikov na Proletarca itd. Zadnja klubova seja je bila dobro obiskana in upam, da bo prihodnja še boljše. — *Poročevalec.*

Oglašajte priredbe društev in drugih organizacij v "Proletarcu".

Krasen dobiček v vrednosti \$75.00
(Dinnette Set) bo oddan pri vhodu na prostore

VELIKEGA PIKNIKA

Društva Pioneers, št. 559, S. N. P. J.

v nedeljo dne 29. julija na Steržinarjevem vrtu v

WILLOW SPRINGS, ILL.

VSTOPNINA: V predprodaji 25c, pri vhodu 35c. Otroci vstopnine prosti.

Na programu razne igre, dirke in ples, izvrstna godba.

BASEBALL IGRA MED MILWAUČANI IN PIONIRJI.

Dobiček, ki bo oddan pri vhodu, je razstavljen
v uradu M. J. Turka na 2653 S. Lawndale Ave.

O DELAVSKIH RAZMERAH V CONE- MAUGHU IN DRUGO.

CONEMAUGH, PA. — Delavske razmere v Cone-
maughu in okolici so jako slabe; dela se le par dni
v tednu. Če bo še kaj časa trajalo tako, ne vem, kako
se bomo preživljali. Mislim pa, da se bo moralo de-
lavstvo enkrat zdramiti, kajti tako ne more iti večno
naprej. Radi slabih delavskih razmer je tukajšnje slov.
pevsko društvo "Bled" izgubilo več dobrih pevskih
moči, ker je odšlo več njegovih članov s trebuhom za
kruhom iskat si dela v Detroit, Mich. Ker sem baš
pri "Bledu", naj omenim, da bo imelo društvo dva
meseca počitnice, in sicer do 2. septembra. V tem času
pa bo vseeno prirejalo piknike. (O pikniku 15. julija
je poročilo prispelo prepozno, da bi ga bilo mogoče
priobčiti v zadnjem "Proletarcu", kajti dopis bi mo-
rali prejeti v ponedeljek jutraj. O. ured.).

John Jančar.

RAČUN RAZPEČANIH ZNAMK J. S. Z.

za mesec junij 1928.

DRŽAVA IN MESTO	Redne znamke	Dualne znamke	Izj. znamke	Prejemki	Glav. sta- nu str.	Druž. in okr. org.	Konv. fond J. S. Z.
ILLINOIS:							
Virden	4	..	..	\$ 1.20			\$.40
Springfield . . .	7	2	10	2.80			.90
Gillespie	3	6	..	3.00			.90
Nokomis	1	4	..	1.70			.50
Chic. No. 224 . . .	11	3	..	4.35			1.40
Waukegan	11	5	..	5.05	\$ 4.27½	\$ 4.27½	1.60
INDIANA:							
Clinton	6	3	2	2.85	.67½	.67½	.90
KANSAS:							
Gross	2	6	..	2.70	.60	.60	.80
MICHIGAN:							
Detroit	..	20	..	7.00	1.50	1.50	2.00
OHIO:							
Cleveland	40	..	..	12.00			4.00
Glencoe	6	4	..	3.20			1.00
Collinwood	15	10	..	8.00			2.50
Neffs	..	..	16				
Bridgeport	..	..	14		5.62½	5.62½	
PENNA.:							
Burgettstown . . .	1	..	..	.30			.50
Pittsburgh	..	13	..	4.55			1.30
Canonsburg	10	1	..	3.35			1.10
Herminie	3	1	..	1.25			.40
Grays Landing . . .	9	..	..	2.70			.90
Sygan	8	..	22	2.40			.80
Luzerne	7	1	..	2.45			.80
Conemaugh	20	10	..	9.50			3.00
Farrell	5	..	..	1.50			.50
Braddock	7	..	..	2.10			.70
Latrobe	3	4	..	2.30			.70
Forest City	2	2	..	1.30			.40
Avella	..	..	18				
Moon Run	..	..	18		8.02½	8.02½	
WYOMING:							
Sublet	14	6	..	6.30	1.50	1.50	2.00
Skupaj	195	101	100	\$93.85	\$22.20	\$22.20	\$30.00

	Rednih	Dualnih	Izjemnih
Znamk na roki 1. junija 1928	118	64	96
Prejeli od stranke	400	200	100
Skupaj	518	264	196
Razpečanih tekom meseca	195	101	100
Na roki dne 30. junija 1928	323	163	96

Tajništvo J.S.Z.

PIKNIK IN VRTNI KONCERT

priredi

Soc. Pevski Zbor

ZARJA

CLEVELAND, OHIO

—na—

Močilnikarjevi farmi

v nedeljo 22. julija.

PROGRAM:

- 1.) Delavski pozdrav,
- 2.) Solnce čez hribe gre,
- 3.) Venček narodnih pesmi,
- 4.) Vesela tovarišija,
- 5.) Ljubezen in pomlad,
- 6.) Planinska.

Za ples igra Barbičev trio.

Truck odpelje ob 1. popoldne.

Pevski zbor ZARJA vabi naše in drugo občinstvo, da se tega piknika vdeleži v obilnem številu. Za dobro postrežbo je najbolje preskrbljeno v vseh ozirih.

Torej na svidenje 22. julija.

ODBOR.

"SVETA VOJNA" V MILWAUŠKI FARI.

MILWAUKEE, WIS. — Ko se je "A. S." v naši naselbini dovolj razširil, ko smo, oziroma, ko so opravili majniško pobožnost, so verni začeli s sveto vojno.

Gre se pri tem za razne stvari: za več ali manj krščanska načela, za cerkveno blagajno, oziroma za službo blagajnika, za pet tisoč capakov, katere ima v blagajni cerkev Janeza Krstnika, za slovensko šolo, za slovensko faro, za nune in druge take napredne stvari.

Sicer je šeboyganski Černe igral tudi v tej zadevi svojo običajno vlogo: sprožil je boj, kakor je sprožil ostro, pšico Gladiatorja na vse KSKJ. grešnike, potem pa se je lepo umaknil — ali zaradi vročine ali ker se je po svoji dvajsetletnici mašništva spametoval, nam ni znano.

Po par vročih sejah in posvetovanjih je končno zagrmelo prvo julijsko nedeljo. Pasji dnevi so pričeli vplivati na pobožne možgane. V imenovani mošeji so po maši pričeli nabirati podpise, ker se je medtem nepričakovano pojavil novi "gaspud" iz Pittsburga. Torej za tega novega odrešenika se je šlo.

Novi reverend se je zatekel na Greenbush Str. k nemškemu "gaspudom", kjer imajo tudi nune. Od tam je potem razvijal svoje sveto delovanje po sledečem načrtu:

Nemška cerkev, z nekdanjo veliko faro, hira na neozdravljivi bolezni. Slovenski starši, kateri skrbijo da njihovi otroci ostanejo zvesti veri svojih dedov, da bodo srečni vsaj po smrti, so poslali svoje otroke v to nemško faro šolo, kjer jih sestre trenirajo v pokornosti Bogu nad oblaki in Wall streetu. Ker pa so, kakor rečeno, finance tega Morganovega, oziroma božjega zavoda slabe, je bilo na Greenbush streetu predlagano, pri sv. Janezu podpirano in v palači prvega milwauškega namestnika tesarjevega sina potrjeno, da naj skrbijo v bodoče naši Janezi za te bolehe finance. Torej, novi naš "gaspud" bodo župnikovali v tej novi fari. Bungalow sv. Janeza, kjer so pred nakupom rabili palili židovske grehe, je naprodaj. Zadnjič sem že

na tem mestu omenil, da so hoteli poslopje porabiti za garažo, ali za katerokoli pametno stvar. Dobi se ga lahko za deset tisoč dolarjev, pettisoč dolarjev je na banki, tmelej za bodoči napredek je že postavljen.

Začeli so nabirati podpise, toda pri tem so izbruhnila na dan nenadoma razna krščanska načela — beseda je dala besedo in končno je manjkalo samo še učenika, kateri bi pograbil za bič in pognal farizeje in pismouke "A. S." iz tempelja.

Od tega časa je grmenje v naselbini. Nekdo, ki neskončno ljubi cerkev, posebno če je blagajna zdrava, je ruval — ta je najzvestejši učenec Černeta in gospe iz Sheboygana, ki drži imenitne spiče celo pred "višjo" družbo, kjer je že ponovno dokazala, da smo tudi mi lojalni kimavci in da prekašamo v mameluštvu vse druge narode — torej ta sveti ljubitelj blagajne, oziroma cerkve in vseh njenih nauk, kjer se gre za okroglega boga, je ruvaril, dokler ni stvar dozorela. V svojem krščanskem navdušenju je nabiral podpise, da se vgnezdijo novega odrešenika iz Pittsburga. Na seji društva sv. Janeza v torek po imenovani nedelji pa je zopet zagrmelo. Po kratki razpravi se je otvorilo posebno sejo, da se reši to zadevo. Navzoči so bili vsi obermameluki in tudi možje iz tabora rev. Pakiža, ki uživa na starost krščansko ljubezen z veliko žlico. Ker pa so se ti možje počutili preslabe, so sklenili dobiti za govornika moža z močno besedo in trdnim značajem. In našli so ameriškega slov. Radiča, oziroma našli so kar dva. Za dobro stvar se potegne vsak človek z veseljem in dober socialist je vedno lahko tudi dober katoličan, ako se zna pravočasno primerno preleviti.

Učinek teh govornikov in rešiteljev je bil tak, da so končno soglasno glasovali proti novemu načrtu, torej proti novi fari in proti odrešeniku iz Pittsburga ter pri tem pozabili na vse grehe, celo na onih pet tisoč in na blagajniško čast ter si podali roke, da bodo tudi v bodoče hodili po ravni poti vsemogočne neumnosti. Živijo! — Spartak.

ZADRUŽNA BANKA V LJUBLJANI

se priporoča rojakom v Ameriki za vse finančne transakcije

Hranilne vloge obrestuje **nevezane po 5%**
vezane po 7%

Njene ameriške zveze so: 1.) S. N. P. J. v Chicagu. 2.) Amalgamated Trust and Savings Bank, Chicago, Ill., 111 West Jackson Blvd. 3.) Amalgamated Bank of New York, 11-15 Union Square, New York. 4.) Frank Sakser State Bank, N. Y.

Denar za našo banko se lahko pošlje eni teh bank s pristavkom:

**Za račun Zadružne banke, (On account of
Zadružna Banka), Ljubljana, Jugoslavia.**

Zadružni banki pa je treba sporočiti, koliko in kam se je denar nakazal in kakšnemu namenu naj služi.

Obračajte se v vseh bančnih in podobnih poslih na naš zadružni zavod.

TO HOLDERS OF

Third Liberty Loan Bonds

The Treasury offers a new 3½ per cent. 12-15 year Treasury bond in exchange for Third Liberty Loan Bonds.

The new bonds will bear interest from July 16, 1928. Interest on Third Liberty Loan Bonds surrendered for exchange will be paid in full to September 15, 1928.

Holders should consult their banks at once for further details of this offering.

Third Liberty Loan Bonds mature on September 15, 1928, and will cease to bear interest on that date.

A. W. MELLON,
Secretary of the Treasury.

Washington, July 5, 1928.

IZOBRAŽEVALNA AKCIJA J. S. Z.

V fond "Izobraževalne akcije JSZ", so vplačala društva, socialistični klubi in druge organizacije v mesecu juniju, kot sledi:

Številka društva in kraj.	Vsota.
74, SNPJ., Virden, Ill.	\$ 1.00
47, SNPJ., Springfield, Ill.	1.00
22, SSPZ., Indianapolis, Ind.	2.00
214, SNPJ., Mullan, Idaho	1.74
83, SNPJ., Bingham, Utah	1.00
268, SNPJ., Ely, Minn.	12.00
275, SNPJ., Maynard, O.	.50
312, SNPJ., Cleveland, O.	2.00
10, SNPJ., Rock Springs, Wyo.	1.50
62, SNPJ., Calumet, Mich.	3.40
101, SNPJ., Grays Landing, Pa.	3.00
432, SNPJ., Miners Mills, Pa.	2.00
209, SNPJ., Nokomis, Ill.	2.00
142, SNPJ., Cleveland, O.	12.00
382, SNPJ., Acosta, Pa.	6.00
281, SNPJ., Jacksonville, Kans.	3.00
213, SNPJ., Clinton, Ind.	1.00
86, SNPJ., Chicago, Ill.	2.00
600, SNPJ., Johnstown, Pa.	3.00
569, SNPJ., Fontana, Calif.	4.00
267, SNPJ., Sublet, Wyo.	6.00
310, SNPJ., Beams, Pa.	3.00

Klubi J.S.Z.

69, Herminie, Pa.	1.00
47, Springfield, Ill.	1.00
41, Clinton, Ind.	2.00
114, Detroit, Mich.	12.00
17, Grays Landing, Pa.	1.00
5, Conemaugh, Pa.	1.00

Skupaj \$91.14

Odprava sužnosti v letu Gospodovem—1928

Alabama je odpravila sužnost v letu — 1928! Ta južna država je končno odpravila suženjski sistem 63 let po smrti Abrahama Lincolna! V tej državi je namreč cvetel še vedno nečuvenci in vsaki civilizaciji v obraz bijoči sistem izposojevanja državnih jetnikov privatnim kapitalističnim interesom, in sicer za sramotno nizko mezdo. S temi delavci-jetniki se je skrajno surovo postopalo, v mnogih slučajih slabše kakor s psi.

Večina teh žrtev so bili zamorci, ki so na jugu itak skoraj popolnoma brezpravni. Toda tudi belokozcem se ni godilo nič bolje. Pri vsem pa je najžalostnejše to, da ti jetniki niso bili morda kaki stari zakrknjeni in nepopoljšljivi kriminalci, temveč bili nekateri od njih zaprti radi teh ali onih popolnoma vsakdanjih prestopkov. Toda "kšeft" je dobro nesel, zato je bil vsak, ki je stal pred sodiščem, v nevarnosti, da postane brezpraven moderni suženj dvajsetega veka, zlasti če ni imel denarja, s katerim bi plačal advokate. Med žrtvami tega brutalnega sistema je bil tudi neki še ne dvajset let star mladenič, čigar "zločin" je obstojal v tem, da se je hotel brezplačno peljati na tovornem vlaku. Biriči so bili takoj pri roki ter so ga vtaknili v zapor, kjer so ga neusmiljeno pretepali, tako da je nevarno zbolel in kmalu zatem umrl. Ta slučaj je prodrl na dan ter izzval toliko ogorčenja v ljudskem javnem mnenju, da se je pričela velika kampanja za odpravo teh neznosnih in brutalnih razmer, ki jih je sedaj konec. — Vidimo, da Glavnjače ne obstojajo samo na Balkanu . . .

Frank Mivšek COAL, COKE AND
WOOD. GRAVEL
Waukegan, Ill. Phone 2726

DR. JOHN J. ZAVERTNIK

ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad, 3724 West 26th Street

Stan 2225 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.

Tel. na domu Crawford 8440, v uradu Crawford

2212-2213. Urađuje od 2. do 4. pop., izvzemši torek in petek, in od 6. do 8. zvečer vsak dan.

SLOVENSKA PEKARNA

Slovincem in Hrvatom

v North Chicago-Waukegan, Ill.,

priporočamo moderno,
higijenično pekarno

"ROYAL BAKERY"

Gospodinj, vprašajte pri vašem trgovcu
vedno in povsod za kruh iz naše pekarnice.

ANTON F. ŽAGAR,

lastnik

1724 So. Sheridan Rd.

Tel. 5524

North Chicago, Ill.

FRANK VICICH

FURNITURE—UPHOLSTERING
—REPAIRING—REFINISHING

1842 W. 22nd St. Chicago, Ill.

Tel.: Canal 0384.

Se priporočata rojakom pri nakupu pohištva.—Vse kar se rabi za dom. Parlor Suit napravimo po naročilu. Sprejemamo vsa v tapetniško stroko spadajoča dela. Kupujte pri nas in si prihranite od 30 do 50%. Za popravilo nas pokličite na dom. Vsako delo garantirano.

Odprto od 8. zjutraj do 9. zvečer.

Pristopajte k
SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI.
Naročite si dnevnik
"PROSVETA".

List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.
Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ic) je
treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILL.

PRISPEVKI ZA POKRITJE STROŠKOV PRVOMAJSKE ŠTEVILKE "PROLETARCA".

IV. Izkaz.

Detroit, Mich.: John Kranjc, 50c; Ernest Bajec, 25c, skupaj 75c.

Sheboygan, Wis.: J. Mernhard, \$1; po 25c: Robert Urbancich, Joe Urbancich, John Rupnick in Frank Part, skupaj \$2.00, (poslal Jake Rupnick).

Chicago, Ill.: Frank Benchina \$2.00; John B. Mihelich 50c, skupaj \$2.50.

San Francisco, Calif.: Club Slovenia, \$1.00.

Windber, Pa.: Tony Stražišar, \$1.00.

Slovan, Pa.: Mike Klopčič, 25c.

Skupaj v tem izkazu \$7.50, prejšnji izkaz \$337.19, skupaj do 14. junija 1928, \$344.69.

Opomba: V zadnjem izkazu iz Clevelanda je bilo izkazano: Chas. D. Trinajstich \$6.00, pozneje pa so nam bila poslana imena sledečih prispevateljev, ki so prispevali omenjeno vsoto: Anton Selan \$2; Chas D. Trinajstich, 75c; po 50c: Peter Segulin, John Metelko, in Frank Muley; po 25c: Frank Smith, John Primo-zich, Andy Tekavec, Joe Papich, John Papež, Louis Hrovat in Steve Koren, (nabral Karl D. Trinajstich).

Ali je vaš klub zastopan v seznamu priredb klubov J. S. Z.? Vsak klub v vsaki naselbini bi moral imeti vsaj dve večji prireditvi vsako leto. Aktivnosti klubov JSZ. so razvidne iz priredb, ki jih imajo, in iz agitacije, ki jo vrše.

MARTIN BARETINCIC POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

ANTOINETTE BEAUTY PARLOR

FRANCES A. TAUCHAR, lastnica

Edino slovensko podjetje te vrste v Chicagu.
Permanent waving, marcelling, finger and water waving etc.

Znižane cene za stalne kljientinje.

3525 W. 26th STREET, CHICAGO, ILL.

Tel.: Crawford 1031.

Tel.: Crawford 2893.

Dr. Andrew Furlan

edini slovenski
ZOBOZDRAVNIK
V CHICAGU

3341 West 26th Street.

Uradne ure: Od 9. do 12. dop., od 1. do 6. popoldne in od 7. do 9. večer. Ob sredah od 9. do 12. dop.

Tiskovni fond za angleško prilogo "Proletarca"

Pueblo, Colo.: Nabrano med somišljeniki in sodru-gi \$2.50.

Little Falls, N. Y.: Frank Petaus, \$1.00.

West Newton, Pa.: John Langerholc, \$1.00.

Detroit, Mich.: K. Yunko, \$1.00.

Herminie, Pa.: Dr. št. 87, SNPJ. \$10.00.

Detroit, Mich.: "Young Americans", št. 564, SNPJ. \$2.00.

Sheboygan, Wis.: Klub št. 235, JSZ. \$5.00.

Skupaj do 14. junija 1928 \$22.50.

POPRAVEK.

COLLINWOOD, O. — V "Proletarcu" z dne 12. julija je bilo poročano, da se poročita Joseph Tollar in Miss Frances Česnik. Pravilno prvo ime ženina je Frank, in ker ima ta brata kateremu je ime Joe, je ta popravek potreben, da ne bo zamenjava imen pokvarila resnice. Bila sta poročena dne 2. julija in sicer civilno, kar se pri nas ne dogaja pogosto. Želimo jima obilo sreče. — F. B—č.

Ali veste, da z oglašanjem društvenih in klubovih priredb v Proletarcu pomagata listu gmotno in moralno? In ob enem pomagata prireditvi.

FENCL'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Tel.: Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.
Cene zmerne. Postrežba točna.

ANTON ZORNIK HERMINIE, PA.

Trgovina z mešanim blagom.

Peči in pralni stroji naša posebnost

Tel. Irwin 2102—R 2.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali američanskih, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

ZMERNE CENE IN TOČNA POSTREŽBA.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

Listu v podporo.

VIII. izkaz.

Pueblo, Colo.: Po 25c: A. Kochevar, M. Miklich, G. Pavlovec, Neimenovan, Joe Gersich, G. Paulin, Fr. Braida, Joe Krall, Fr. Boltezar, A. Gersich, Agnes Knafelc in M. Strumbel; John Urbancich, 20c; po 15c: J. Lipich, Mary Hočevan in J. M. Stonich, skupaj \$3.65, (nabrala na pikniku Zadružne prodajalne Mary Hočevan in J. M. Stonich).

Cleveland-Collinwood, O.: Vincent Jurman \$2; Joe Maslo, \$1.80; Ant. Zorko, \$1.20, skupaj \$5.00.

Johnstown, Pa. (Nabrano v veseli družbi pri s. Kobalu \$6.75). Prispevali so: Frank Naglich, \$1.50; po \$1: Anton Gabrenja, Martin Lokar in Joe Požar; po 50c: Geo Raspotnik in Andrew Vidrich; po 25c: John Kobal, Joe Glavach, Ant. Ukmar, Ant. Vidrich in Mihael Raspet, (poslal John Kobal).

Cumberland, Wyo.: Po 50c: Louis Tlaker, Ignac Bozovihar in Lovrenc Shifrar. Skupaj \$1.50, (poslal Louis Tlaker).

Moon Run, Pa.: Mihael Jerala nabral na seji dr. št. 88 SNPJ., 65c.

Chicago, Ill.: Klub št. 1, JSZ., \$90.15; Anton Šabec \$10. Skupaj \$100.15.

Conemaugh, Pa.: Klub št. 5, JSZ., \$20.00.

Virgen, Ill.: Klub št. 50, JSZ., \$5.00.

Mt. Clemens, Mich.: Anna Sedmínek, 25c.

Terre Haute, Ind.: Ant. Istenich, 25c.

Skupaj v tem izkazu \$143.20, prejšnji izkaz \$312.68, skupaj \$455.88.

Opomba: V zadnjem izkazu prispevkov listu v podporo iz Crafton, Pa., je bilo izkazano: Jack Tomec \$2.00; pravilno se mora glasiti: Prispevali po 50c: Lucas Butya, Jacob Tomec, Frank Maček; po 25c: Mike Jerala in Urban Oliviani. Nabiralce opozarjamo, da nam pošljejo z vsoto vedno tudi imena prispevatelev da se jih izkaže v listu.

Agitatorji na delu.

Naročnin na Proletarca so poslali:

Anton Jankovich, Cleveland, O.	16
Lovrenc Frank, Barberton, O.	9
Frank S. Tauchar, na obisku v Willard in Sheldon, Wis.	8
Jake Rupnick, Sheboygan, Wis.	7
John Krebelj, Cleveland, O.	6
John Kobal, Johnstown, Pa.	5
Frances Artach, Waukegan-No. Chicago, Ill.	4
Andrew Vidrich, Johnstown, Pa.	4
Jacob Rozic, Milwaukee, Wis.	4
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.	3
Louis Tlaker, Cumberland, Wyo.	3
John Kosin, Girard, O.	3
Steve Milavec, Nokomis, Ill.	2
John Teran, Ely, Minn.	1
John M. Stonich, Pueblo, Colo.	1
John Koplenik, Mt. Oliver, Pa.	1
Anton Andres, Chicago, Ill.	1
Tony Stražišar, Windber, Pa.	1
Anton Zornik, Herminie, Pa.	1
Joseph Pillich, Mulberry, Kans.	1
Tony Saiz, Forest City, Pa.	1
John Jereb, Pullman, Ill.	1

Trinerjevo Grenko Vino

odpravi in obvaruje pred žlednimi neredi. Ono povrne zdrav, dober tek do jedi ter urejuje ves sistem. "Delano, Calif., 5. junija. Zelo sem zadovoljna z njegovim učinkom, ter ga priporočam mojim prijateljem. Christina P. Montano." Pri vseh lekarnarjih.

—(Adv.)

Ali kaj storite za razširjenje Proletarca?

OPREZNI LJUDJE

skrbe za varnost svojih vlog, in jih nalagajo tako, da dobe čim več obresti. Naše investicije so za oprezne ljudi.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 Blue Island Ave.,

Chicago, Ill.

OTTO KASPAR, predsednik.